Datum
2022-11-17

Diarienummer
101-41714-2022

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande Kommittén Demokrati 100 år betänkande ”Vår demokrati – värd att värna varje dag” (SOU 2022:28)

Er beteckning: dnr Ku2022/01317.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) ser utredningen som väl genomarbetad. I enlighet med kommitténs direktiv lämnas förslag på demokratistärkande insatser framöver. Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag men vill framföra följande synpunkter.

6.1 Inrätta en nationell demokratifunktion

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att en nationell demokratifunktion inrättas inom en befintlig myndighet med uppdraget att öka kunskaperna om demokratin, bidra med samordning av myndigheters och andra aktörers demokratifrämjande insatser mm. Länsstyrelsen ställer sig bakom analysen att frånvaron av nationell samordning kan innebära att demokratistärkande arbete inte kan få genomslag. Länsstyrelsen vill dock peka på att det finns en risk att en nationell demokratifunktion inte har möjlighet att ha kännedom om lokala förutsättningar. En nära samverkan med lokala och regionala aktörer samt länsstyrelserna är därför av stor betydelse.

6.2 Uppdrag till länsstyrelserna att arbeta demokratistärkande

Länsstyrelsen delar kommitténs bedömning att länsstyrelsernas demokratifrämjande arbete i samband med att demokratin fyllde 100 år bidrog till ökad kunskap och delaktighet i länet. Länsstyrelserna var en aktiv aktör i demokratinätverket inom ramen för Demokratistugan. Länsstyrelsen vill särskilt understryka att de initiativ och nätverk som skapades under jubileumsåren är en stabil grund för att utveckla demokratiarbetet framöver. Länsstyrelsen välkomnar utredningens analys att ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna skulle stärka den lokala kunskapen om demokrati och stärka delaktigheten i det demokratiska samtalet.

Kommittén föreslår två möjliga alternativ till finansiering av länsstyrelsernas demokratifrämjande uppdrag. Det första innebär att samtliga länsstyrelser ges möjlighet att ansöka om medel för genomförande av insatser som stärker det lokala demokratiarbetet. Det andra alternativet innebär en resursförstärkning i form av en heltidsanställd personal för genomförandet av det föreslagna uppdraget. Vidare framgår att de exakta formerna för genomförandet föreslås utformas av länsstyrelserna. Länsstyrelsen vill understryka att båda föreslagna alternativen är problematiska vilket utvecklas i efterföljande stycke.

8.2 Finansiella konsekvenser för staten – demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelser

Det första alternativet innebär att sammanlagt 6 miljoner kronor avsätts för genomförande insatser som varje länsstyrelse kan ansöka om. Det andra alternativet innebär en resursförstärkning vid samtliga länsstyrelser i form av en heltidsanställd per länsstyrelse. Länsstyrelsen anser att båda alternativen är problematiska. Ett långsiktigt främjande uppdrag bör inte utföras genom ett ansökningsförfarande. En sådan finansieringsform uppmuntrar till skillnader mellan länen och till en kortsiktig planering. Därtill tillkommer en administrativ uppgift kring att hantera en ansökningsprocess.

Det andra finansieringsalternativet att ange ett specifikt behov av antal årsarbetskraft per länsstyrelse, tar i sin tur varken hänsyn till länens olika förutsättningar avseende befolkning och kommunantal, eller hur regeringens myndighetsstyrning är utformad. Ett storstadslän som Stockholm har 26 kommuner och totalt 2,4 miljoner invånare vilket ställer andra krav än i ett län med lågt befolkningsantal och ett fåtal kommuner. Länsstyrelsen vill framföra att medel bör föras till förvaltningsanslaget *5:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1 Rikets styrelse* och att regeringens nuvarande fördelningsmodell då bör användas. I det fall sakanslag skulle finansiera uppdraget bör de fördelas så att hänsyn tas till befolkningsantal, och fördelningen bör vara långsiktig och förutsägbar.

8.3 Samhällsekonomiska konsekvenser av ett demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna

Länsstyrelsen ställer sig bakom beskrivningen att ett demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna skapar goda möjligheter till ökat lokalt engagemang i demokratin och möjliggör bättre beslutsunderlag och därigenom bättre förutsättningar för samhällsekonomiskt effektiva beslut och åtgärder.

Länsstyrelsen delar inte analysen att ett demokratifrämjande uppdrag till länsstyrelserna skulle innebära ”avsevärda besparingar för små lokala aktörer men även för landets kommuner och regioner”. Bedömningen är att ovan nämnda aktörer är avgörande för att stärka det demokratiska samtalet och motverka demokratiskt utanförskap. Länsstyrelsernas främsta styrka är förmågan och kapaciteten att aktivera andra aktörer. Resonemanget i utredningen är dessutom tvetydigt då utredningen skriver att om länsstyrelserna får en resursförstärkning kommer det innebära ”…ett aktivt nätverkande ställer också ökade krav på lokala aktörer (kommuner, regioner med flera) att delta, vilket är resurskrävande. ”

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding, med enhetschef Linda A Börjesson som föredragande. I den slutliga handläggningen har tillväxtdirektör Anna Conzen och tf rättsdirektör Helene Munkner medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.